

Helsingin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet

8.9.2023

Helsinki

Helsingin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet

Kuntalain säännökset velvoittavat kaupunginvaltuuston päättämään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Perusteiden tarkoituksena on ohjata kaupunginhallitusta sen huolehtiessa kuntalain velvoittamana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Perusteet ohjaavat myös konsernijohdon vastuulla olevan konsernivalvonnan järjestämistä. Kaupunkikonsernilla tarkoitetaan kaupunginkansliaa, tarkastusvirastoa, toimialoja, liikelaitoksia ja tytäryhteisöjä.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla toimielimet, johtavat viranhaltijat ja muut esihenkilöt pyrkivät varmistamaan toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden, resurssien ja omaisuuden turvaamisen, sopimuksenmukaisuuden sekä raportoinnin ja tietojen luotettavuuden. Riskienhallinta puolestaan tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida ja hallita toimintaan ja tavoitteisiin liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet koskevat kaikkia kaupungin ja kaupunkikonsernin toimielimiä, johtavia viranhaltijoita, esihenkilöitä ja muuta henkilöstöä. Perusteiden tarkoituksena on kytkeä sisäinen valvonta ja riskienhallinta osaksi kaupunkikonsernin johtamista ja esihenkilötyötä, päätöksentekoa, toimintaprosesseja sekä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaavien toimielinten, johtavien viranhaltijoiden ja esihenkilöiden työtä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteet

Hyvin toimiva hallinto- ja johtamisjärjestelmä edellyttää, että siihen on integroitu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt. Näin saavutetaan kohtuullinen varmuus tuloksellisesta ja tavoitteiden mukaisesta toiminnasta.

Helsingin kaupunkikonsernin tehtävät on järjestettävä siten, että kaikessa kaupunkikonsernin toiminnassa ja kaikilla organisaatiotasoilla toteutuu riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta tulee järjestää huomioiden toiminnan laatu, laajuus ja monimuotoisuus. Sisäisen valvonnan on oltava riittävää ja oikeassa suhteessa toimintaan ja sen sisältämiin riskeihin. Sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota toiminnan ja/tai toimintaympäristön muuttuessa, jolloin jaetun ja ajantasaisen riskikuvan merkitys korostuu.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta eivät ole toiminnasta erillisiä prosesseja tai toimenpidekokonaisuuksia, vaan osa kaikkia kaupunkikonsernin toimintoja, prosesseja ja hankkeita. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa

kaupungin johtamisjärjestelmää sekä kaupungin johdon ja sen tytäryhteisöjen johdon ja hallinnon työvälineitä. Niiden tavoitteena on edistää laadukasta johtamista, uhkien ennaltaehkäisyä ja hallintaa, mahdollisuuksien ja vahvuuksien hyödyntämistä sekä toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja tuloksellisuutta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavat ja menettelyt

Helsingin kaupunkikonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa pyritään jatkuvasti parantamaan. Riskejä pyritään ennaltaehkäisemään ja toteutuneista riskeistä keskustellaan avoimesti ja niistä opitaan.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ovat kiinteä osa kaikkia suunnittelu-, päätöksenteko- ja toimintaprosesseja. Vaikutusten ja riskien arviointi on osa läpinäkyvää, laadukasta ja vastuullista päätöksentekoa. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyvät kiinteästi strategiaan, toiminnan ja talouden suunnitteluun sekä vuosittaiseen talousarvioprosessiin, jossa asetetaan tavoitteita, tunnistetaan tavoitteisiin liittyviä riskejä, arvioidaan riskien vaikutuksia sekä laaditaan ja päivitetään suunnitelmat riskien hallitsemiseksi. Riskien hallintatoimenpiteistä päättäminen edellyttää riskien todennäköisyyksien, seurauksien ja muutosnopeuksien arviointia.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat tavoitteiden saavuttamista tukevaa toimintaa: päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta toteutuvat mm.

- noudattamalla hyvää hallintotapaa ja kaupungin eettisiä periaatteita
- määrittelemällä selkeästi tehtävät, vastuut ja valtuudet
- määrittelemällä ja vastuuttamalla seuranta-, valvonta- ja raportointimenettelyt
- järjestämällä sopimusten hallinta ja valvonta sekä omaisuuden turvaaminen
- huolehtimalla tiedonkulusta ja selkeistä ohjeista
- analysoimalla toimintaympäristön muutoksia ja vaikutuksia toimintaan
- arvioimalla tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit ja määrittelemällä tavoitteiden saavuttamista tukevat valvontamenettelyt
- suojaamalla tiedot ja tietojärjestelmät
- valmistautumalla ja varautumalla äkillisiin häiriötilanteisiin, poikkeusoloihin sekä hallitsemalla jatkuvuutta.
- seuraamalla ja arvioimalla sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatapojen tuloksellisuutta.

Kaupunginkanslia, tarkastusvirasto, toimialat, liikelaitokset ja tytäryhteisöt raportoivat osana normaalia talouden ja toiminnan raportointia merkittävimmistä riskeistään, niiden hallinnasta ja hallintatoimenpiteiden vaikuttavuudesta.

Nopeasti kehittyvistä ja toteutuneista riskeistä sekä niiden vaikutuksista raportoidaan johtamisjärjestelmän mukaisesti omalle esihenkilölle.

Kaupunginkanslia, tarkastusvirasto, toimialat, liikelaitokset ja suurimmat tytäryhteisöt laativat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä sopimusten

hallinnan kuvaukset. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaus sisältää keskeisimpien toimintojen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteet, toimintaperiaatteet, menettelyt ja vastuut. Sopimusten hallinnan kuvaus sisältää sopimusten hallinnan keskeisimmät tavoitteet, toimintaperiaatteet, menettelyt ja vastuut. Kuvausten päivitystarve arvioidaan vähintään valtuustokausittain.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen sekä toimeenpanon tehtävät ja vastuut

Kaupunginvaltuusto vastaa kuntalain mukaisesti kaupungin toiminnasta ja taloudesta. Kaupunginvaltuusto päättää Helsingin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Kaupunginhallitus huolehtii kaupungin sisäisestä valvonnasta sekä riskienhallinnan ja sopimusten hallinnan järjestämisestä ja valvoo sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sopimusten hallinnan toimeenpanoa. Kaupunginhallitus hyväksyy sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen.

Konsernijohto vastaa kaupunkikonsernin omistajaohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kaupungin konsernijohtoon kuuluvat hallintosäännön mukaisesti kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus ja sen konsernijaosto, pormestari ja apulaispormestarit sekä kansliapäällikkö.

Tytäryhteisöissä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellinen järjestäminen kuuluu yhteisön hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulle lainsäädännön ja konserniohjeiden mukaisesti. Hallituksen on huolehdittava siitä, että tytäryhteisössä on toimivat johtamisen, raportoinnin, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä sopimusten hallinnan menettelyt.

Toimialoilla lautakunta ja liikelaitoksissa johtokunta vastaa sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sopimusten hallinnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimeenpanon valvonnasta.

Lauta- ja johtokunnat sekä suurimpien tytäryhteisöjen hallitukset hyväksyvät vastuualueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä sopimusten hallinnan kuvaukset.

Ylimmällä johdolla on erityinen vastuu ja velvoite toimia hyvän hallinto- ja johtamistavan ja eettisten periaatteiden mukaisesti sekä puuttua toiminnassa ilmeneviin poikkeamiin. Johtavat viranhaltijat ja tytäryhteisöissä toimitusjohtaja huolehtivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä sopimusten hallinnan tuloksellisesta toimeenpanosta ja raportoinnista vastuualueillaan. Esihenkilöt toteuttavat sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa omilla vastuualueillaan sekä seuraavat ja arvioivat valvonta- ja riskienhallintatoimenpiteiden tuloksellisuutta. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaavat siten kaikki johtavat viranhaltijat ja esihenkilöt. Johtavien viranhaltijoiden tulee varmistaa, että suurissa muutoshankkeissa eli hankkeissa, joilla on laajoja vaikutuksia kaupungin toimintaan ja talouteen, on järjestetty hankkeen alusta lähtien riittävät vaikutusten arvioinnit sekä dokumentoitu riskienhallinta.

Johdolla ja esihenkilöillä on selonottovelvollisuus vastuullaan olevasta toiminnasta. Henkilöstön velvollisuutena on toimia hyväksytyjen tavoitteiden ja ohjeiden mukaisesti, ylläpitää ja kehittää ammatillista osaamistaan sekä raportoida havaitsemistaan riskeistä ja poikkeamista esihenkilöilleen.

Kaupunginkanslia sekä kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinaatioryhmä:

- Ohjaavat ja tukevat toimialoja, liikelaitoksia ja tytäryhteisöjä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämässä.
- Yhdistävät ja lisäävät osaamista sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta kaupunkikonsernin sisällä.
- Avustavat kaupunkikonsernin johtoa kokoamalla ja arvioimalla kaupunkikonsernin merkittävimpiä riskejä sekä niiden hallintakeinoja.
- Antavat tarvittaessa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamista koskevia täydentäviä ohjeita.
- Kehittävät ja ohjaavat kaupunkiyhteisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan prosessia ja tätä tukevaa riskienhallintajärjestelmää.

Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa. Sisäinen tarkastus varmistaa ja arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti hyvän hallinto- ja johtamistavan toteutumista sekä sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sopimusten hallinnan ja konsernivalvonnan tuloksellisuutta. Sisäinen tarkastus raportoi kaupungin ja kyseisen tarkastuskohteen johdolle arvioinnin tuloksista sekä esittää toimenpidesuosituksia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiseksi. Sisäinen tarkastus noudattaa toiminnassaan sisäisen tarkastuksen kansainvälisiä ammattistandardeja.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuuden arviointi ja raportointi

Johtavat viranhaltijat ja esihenkilöt sekä tytäryhteisöissä hallitus ja toimitusjohtaja seuraavat ja arvioivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa ja tuloksellisuutta säännöllisesti talousarviovuoden aikana sekä ryhtyvät tarvittaessa kehittämistoimiin. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuudesta raportoidaan osana tilinpäätöstä.

Kuntalain mukaan kaupungin tilinpäätökseen kuuluvassa toimintakertomuksessa tulee antaa tiedot kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Kaupunginhallitus hyväksyy kaupungin toimintakertomukseen tulevan sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan selonteon sekä arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä ja niiden hallinnasta.

Lauta- ja johtokunnat sekä kaupungin tytäryhteisöjen hallitukset hyväksyvät omilta vastuualueiltaan vastaavan selonteon sekä tiedot riskienhallinnasta. Lauta- ja johtokuntien sekä tytäryhteisöjen selontekojen sekä raportoinnin merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä on pohjauduttava dokumentoituun arviointiin. Selonteot ja edellä mainitut tiedot raportoidaan kaupunginkanslialle. Kaupunginkanslia koordinoi ja valmistelee selonteon sekä riskeistä ja epävarmuustekijöistä raportoinnin kaupungin tilinpäätökseen.

Helsinki

**Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia**

Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki
PL 1
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihde 09 310 1641

www.hel.fi